

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بجثمان در کتاب ارث بود که با توفیق پروردگار متعال اولاً فروض و سهام مذکور در قران کریم (نصف و ربع و ثلث و ثلثان و سدس و ثمن) و صاحبان آنها را بیان کردیم و ثانیاً حساب و طرق محاسبه سهام را بیان کردیم و ثالثاً موانع ارث و رابعاً موجبات ارث و فروعات مربوط به آنها را مطرح کردیم.

خب و اما الان وارد بحث طبقات ارث می شویم، ما سه طبقه در ارث داریم؛ طبقه اول أبوان و أولاد، طبقه دوم إخوة و أجداد و طبقه سوم أعمام و أخوال که با توفیق پروردگار متعال بحث در مورد طبقه اول را شروع می کنیم.

امام رضوان الله علیه در تحریر اینطور فرموده: «المقصد الأول في ميراث الأنساب وهم ثلاث مراتب:

الأولى: الأبوان بلا واسطة والأولاد وإن نزلوا الأقرب فالأقرب»^۱.

قبلاً عرض کردیم که صاحب وسائل در باب اول از ابواب موجبات الارث دو خبر ذکر کرده (در دوجای قران کریم یعنی در سوره احزاب و سوره انفال این عبارت: "اولی الارحام بعضهم اولی ببعض فی کتاب الله" ذکر شده، اگر ما باشیم می گوئیم بعضی از ارحام اولویت دارند اما در چه چیزی؟ ائمه علیهم السلام این را به ارث تفسیر کرده اند و ملاک اولویت هم "الأقرب يمنع الأبعد" می باشد) که مضمون خبر اول که در صفحه ۴۱۴ از جلد ۱۷ وسائل ۲۰ جلدی ذکر شده

این است که در ارث بعضی از ارحام بر دیگری اولویت دارند و ملاک اولویت در ارث نیز "الأقرب فالأقرب" می باشد.

اما خبر دوم از باب اول از ابواب موجبات الارث این خبر می باشد: ﴿وَعَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَسَهْلَ بْنِ زِيَادٍ، وَعَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ، وَعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ جَمِيعًا، عَنْ ابْنِ مَحْبُوبٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ، عَنْ يَزِيدِ الْكِنَاسِيِّ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: ابْنُكَ أَوْلَى بِكَ مِنْ ابْنِ ابْنِكَ، وَابْنُ ابْنِكَ أَوْلَى بِكَ مِنْ أَخِيكَ، قَالَ: وَأَخُوكَ لِأَبِيكَ وَأُمُّكَ أَوْلَى بِكَ مِنْ أَخِيكَ لِأَبِيكَ، وَأَخُوكَ لِأَبِيكَ أَوْلَى بِكَ مِنْ أَخِيكَ لِأُمِّكَ، قَالَ: وَابْنُ أَخِيكَ لِأَبِيكَ وَأُمُّكَ أَوْلَى بِكَ مِنْ ابْنِ أَخِيكَ لِأَبِيكَ، قَالَ: وَابْنُ أَخِيكَ مِنْ أَبِيكَ أَوْلَى بِكَ مِنْ عَمِّكَ، قَالَ: وَعَمُّكَ أَخُو أَبِيكَ مِنْ أَبِيهِ وَأُمُّهُ أَوْلَى بِكَ مِنْ عَمِّكَ أَخِي أَبِيكَ مِنْ أَبِيهِ أَوْلَى بِكَ مِنْ عَمِّكَ أَخِي أَبِيكَ مِنْ أَبِيهِ وَأُمُّهُ أَوْلَى بِكَ مِنْ ابْنِ عَمِّكَ أَخِي أَبِيكَ لِأَبِيهِ، قَالَ: وَابْنُ عَمِّكَ أَخِي أَبِيكَ مِنْ أَبِيهِ أَوْلَى بِكَ مِنْ ابْنِ عَمِّكَ أَخِي أَبِيكَ لِأُمِّهِ»^۲.

کلینی چهار نصفه سند را از اساتید مختلف خودش نقل کرده و بعد همه را به هم پیوند داده و البته خبر سنداً صحیح می باشد و بر قاعده "الأقرب يمنع الأبعد" دلالت دارد.

صاحب جواهر در اینجا به اجماع و کتاب و سنت استدلال کرده منتهی اجماع در اینجا اجماع مدرکی است و مدرک مجمعی مشخص است لذا حجت نمی باشد و

^۲ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۱۷، ص ۴۱۴، ابواب موجبات الارث، باب ۱، حدیث ۲، ط الاسلامیة.

^۱ تحریر الوسیلة، امام خمینی (ره)، ج ۲، ص ۳۷۸.

اما آنچه که در اینجا مهم است کتاب و سنت می باشد.

آیاتی که بر این مطلب دلالت دارند عبارتند از:

۱: ﴿وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ﴾^۳.

۲: ﴿يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ ۚ فَإِن كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِن كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ ۚ وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِن كَانَ لَهُ وَلَدٌ ۚ فَإِن لَّمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ ۚ فَإِن كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ السُّدُسُ ۚ مِن بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دِينٍ ۚ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا ۚ فَرِيضَةٌ مِّنَ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾^۴.

بقیه بحث بماند برای فردا إن شاء الله تعالی ...

والحمد لله رب العالمین و صلی الله علی

مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ

^۳ سوره انفال، آیه ۷۵.

^۴ سوره نساء، آیه ۱۱.